

Asia: VN/15078/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta. Hyvinvointialue pitää esitystä perusteltuna ja ajankohtaisena muuttuneen turvallisuusympäristön vuoksi. Hyvinvointialueet ovat keskeisessä asemassa, kun ylläpidetään ja rakennetaan uusia valmiuksia sotilaallisten uhkien sekä muiden yhteiskunnan häiriötilanteiden varalle.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue toteaa, että tavoitteiden toteuttaminen edellyttää kuitenkin selkeää valtakunnallista valmistelua ja johtamista, pitkäjänteisiä päätöksiä sekä riittävää resursointia hyvinvointialueitasolla.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue pyytää huomioimaan hyvinvointialueiden alueelliset erityispiirteet sekä riittävän resurssoinnin tehtävien ja määrärahojen kohdentamisessa. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue sitoutuu osaltaan edelleen kehittämään valmiuksiaan ja yhteistyötä osana kansallista kokonaisturvallisuutta.

Yksityiskohtaiset huomiot

1. Virka-apu ja kustannusten jakautuminen (53 a §)

Esityksen 53 a §:ssä säädetään virka-avusta ja kustannuksista kohta kaipaava tarkempaa määrittelyä erityisesti sen osalta, missä vaiheessa kustannuksia jaetaan. On tärkeää selventää, miten ja milloin kustannusvastuu jakautuu eri toimijoiden kesken, jotta käytännön toteutus olisi sujuvaa ja ennakoitavaa. Lisäksi mainitaan, että hyvinvointialue antaisi virka-apua omien voimavarojensa sen mahdollistaessa. Virka-avun antaminen ei saisi vaarantaa hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien hoitamista. Tällä hetkellä on huomioitava resurssien niukkuus hyvinvointialueilla lakisääteisten tehtävien osalta jo normaalioloissa. Mikäli lakisääteiset tehtävät eivät saa vaarantua virka-avun antamisen seurauksena, resursseihin tulee kiinnittää huomiota.

2. Kriittiset palvelut ja psykososiaalinen tuki

Kriittisiin palveluihin kuuluvat kuumasairaala eli päivystys, leikkaustoiminta, tehohoito, laboratorio, kuvantaminen ja akuuttivuodeosasto. Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa psykososiaalisen tuen tarve kasvaa sekä toimijoiden että kansalaisten keskuudessa. Tämän tuen turvaaminen on olennainen osa varautumista ja tulisi huomioida osana kokonaisuutta.

3. Alueelliset erot ja tarpeet (53 c §)

53 c §:ssä olisi hyvä huomioida alueelliset erot. Esimerkiksi Itä-Suomessa korostuvat akuuttiin hoitoon tarvittavat suojatut tilat ja niiden resurssit, kun taas Länsi-Suomessa painopiste on jatkohoidossa ja kuntouttavissa sairaalatoiminnoissa. Nykyinen esitys ohjaa varoja akuuttiin uhkaan, mutta ei riittävästi kuntouttavaan toimintaan tai psykososiaaliseen tukeen.

4. Rahoitusratkaisu ja investointien pitkäjänteisyys

Esityksen tavoitteena on turvata hyvinvointialueille tehtävien edellyttämä rahoitus. Tämä varmistetaan sovittamalla tehtävät ja rahoitus yhteen valtion talousarvion kanssa. Investointien osalta rahoituspäätös tarvitaan jo suunnitteluvaiheessa, sillä esimerkiksi toimintojen suojaamiseen liittyvät hankkeet voivat liittyä laajoihin rakennusprojekteihin, joiden toteutus kestää useita vuosia. Tällöin rahoituksen tulee olla pitkäjänteistä ja sidottu investointisuunnitelmien hyväksymisaikatauluun.

Esimerkkinä hyvinvointialueemme osalta voidaan käyttää myös ensihoitopalvelun käytössä oleva kalustoa ja niiden autohallipaikoitusta. Nämä on mitoitettu vastaamaan päivittäisiä ja suuronnettomuustilanteita. Mahdollinen ensihoitokaluston lisäresursointi aiheuttaisi paineita myös hallitilojen lisäämiseen. Sama koskee toki myös lisäresurssien ylläpitokustannuksia, joita tulisivat olemaan ajoneuvojen vakuutukset ja niiden huolto- sekä mahdolliset korjauskustannukset.

5. Hallinnollinen kuormitus ja raportointi

Hyvinvointialueiden investointisuunnittelu on jo valmiiksi laaja ja monimutkainen kokonaisuus. Esitys tuo siihen uuden ulottuvuuden, joka lisää hallinnollista työtä. Mikäli rahoituksen käyttöön liittyy raportointia, sen tulisi olla mahdollisimman kevyt, esimerkiksi ilman vaatimusta tilintarkastajan raportista.

6. Henkilöstön koulutus ja sijaistarve

Esitys lisää yhteistyötä puolustusvoimien kanssa sekä henkilöstön koulutusta ja harjoittelua. Tämä voi aiheuttaa lisäkustannuksia hyvinvointialueen henkilöstömenoissa mm. sijaisten palkkaamisen kautta. Vaikka rahoitus olisi kunnossa, sijaisia ei välttämättä ole saatavilla kaikille ammattiryhmille, mikä voi vaikuttaa palveluiden saatavuuteen.

7. Rahoituksen kohdentaminen ja alueelliset erityispiirteet (53 c 2 ja 3 mom.)

Valtioneuvosto määritteli tehtävien ja rahoituksen kohdentamisen valtion talousarvion määrärahojen rajoissa. Kaikki hyvinvointialueet eivät saisi samoja tehtäviä tai rahoitusta, vaan kohdentaminen perustuisi puolustuksen edellyttämiin tarpeisiin, mutta myös siviiliväestön hoidon tarpeen lisääntyminen, sekä väestönsuojeluorganisaation edellyttämät tarpeet tulee huomioida. Hyvinvointialueiden erityispiirteet tulee huomioida tehtävien ja määrärahojen kohdentamisessa sekä huomioida, että hyvinvointialueilla on mahdollisuus olla mukana valtioneuvoston päätöksen valmistelussa tai vähintäänkin kuultavana ennen lopullista päätöstä.

8. Toimipaikka- ja sairaalaverkoston tarkastelu

Viime vuosina hyvinvointialueiden palveluverkkoa on keskitetty. Samalla on korostunut tarve toimintojen hajauttamiseen ja tilojen muunneltavuuteen sekä suojaamiseen poikkeusoloissa. Ukrainan sodasta kertyneiden kokemusten myötä on muodostunut käsitys siitä, että terveydenhuollon toimitilojen suojaaminen ja muunneltavuus on välttämätöntä. Tämä edellyttää hyvinvointialueen palveluverkoston tarkastelua myös sotilaallisen uhkan varautumisen näkökulmasta.

9. Jatkotoimet ja rakenteet

Tulevaisuudessa olisi tärkeää käsitellä näitä kysymyksiä hyvinvointialueen varautumisen rakenteissa, kuten johtoryhmässä, ohjausryhmässä, asiantuntijaryhmässä ja toimialueilla. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue pitää tärkeänä myös toimivaa yhteistyötä alueensa SOTE-valmiuskeskuksen kanssa. Monitasoisen yhteistyön kautta voidaan keskustella esityksen vaikutuksista, seuraavista askelista ja tuoda esiin eri näkökulmia, jotka huomioivat alueelliset sekä toiminnalliset erityispiirteet.

10. Keskeiset varautumisen teemat

Kriittisten toimitilojen suojaaminen

Toimintojen siirrettävyys

Ensihoidon resurssit

Materiaalinen varautuminen

Yhteistyö ja koulutus

